

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2022 m. vasario 10 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Danguolės Bublienės, Sigitos Rudėnaitės (kolegijos pirmininkė) ir Antano Simniškio (pranešėjas),

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal atsakovų **Tauragės rajono savivaldybės, Tauragės rajono savivaldybės tarybos ir Tauragės rajono savivaldybės mero** kasacinį skundą dėl Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. gegužės 6 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovo K. M. ieškinį atsakovams Tauragės rajono savivaldybei, Tauragės rajono savivaldybės tarybai, Tauragės rajono savivaldybės merui ir Tauragės Jovarų pagrindinei mokyklai dėl atleidimo iš darbo pripažinimo neteisėtu.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama materialiosios teisės normų, reglamentuojančių savivaldybės biudžetinės švietimo įstaigos vadovo darbdavį, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovas prašė: 1) pripažinti jo atleidimą iš darbo neteisėtu ir panaikinti Tauragės rajono savivaldybės mero 2020 m. rugpjūčio 25 d. potvarkį dėl ieškovo atleidimo iš Tauragės rajono Gaurės pagrindinės mokyklos direktoriaus pareigų; 2) negražinti jo į darbą; 3) priteisti jo naudai solidariai iš atsakovo jo vidutinį darbo užmokestį už priverstinės pravaikštos laiką nuo neteisėto atleidimo iš darbo dienos iki teismo sprendimo visiško įvykdymo dienos; 4) priteisti jo naudai solidariai iš atsakovo 6 vidutinių darbo užmokesčių dydžio kompensaciją – 6517,38 Eur; 5) priteisti jo naudai solidariai iš atsakovo 5000 Eur dydžio neturtinės žalos atlyginimą; 6) priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
3. Ieškovas nurodė, kad iš darbo buvo atleistas neteisėtai. Į įspėjime nurodytą laisvą Tauragės sporto centro direktoriaus pareigybę galima buvo pretenduoti tik konkurso būdu, jis neturėjo pirmenybės teisės tarp konkurse dalyvaujančių asmenų. Į Tauragės rajono savivaldybės mero 2020 m. rugpjūčio 11 d. siūlomas laisvas darbo vietas pretenduoti negalėjo dėl skirtingos savo turimos kvalifikacijos. Jam nebuvo siūlomos nei kitos laisvos darbo vietos, į kurias galėjo būti perkeltas, nei darbo sąlygų pakeitimas. Gaurės pagrindinė mokykla ir toliau tęsia veiklą, tik jau kaip Tauragės Jovarų pagrindinė mokykla. Reorganizuotoje Gaurės pagrindinėje mokykloje liko 16 pareigybių. Ieškovas turi 38 m. pedagoginio darbo stažą, ne kartą skatintas, charakterizuojamas teigiamai, tačiau jo kandidatūra užimti direktoriaus pavaduotojo ugdymui vietą net nebuvo svarstoma. Jis nebuvo informuotas, jog Tauragės Jovarų pagrindinėje mokykloje buvo laisva matematikos mokytojo pareigybė, jis būtų sutikęs eiti šias pareigas, kadangi jo specialybė yra matematika ir fizika. Apie laisvas darbo vietas buvo informuotas tik formaliai, realiai kitos pareigos jam nebuvo siūlomos, buvo vengiama siūlyti eiti kitas laisvas ir jo kompetenciją atitinkančias pareigas. Nedarbingumo laikotarpiu jo atleidimas iš darbo negalėjo būti vykdomas, jis buvo atleistas iš darbo pažeidžiant Lietuvos Respublikos darbo kodekso (toliau – [DK](#)) 65 straipsnio 6 dalį. Svarstant jo atleidimo iš darbo klausimą, nevertinta jo pirmenybės teisė likti darbe, kaip tai nurodyta [DK](#) 57 straipsnio 3 dalyje.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

4. Tauragės apylinkės teismas 2021 m. sausio 26 d. sprendimu ieškinį atmetė.
5. Teismas nustatė, kad ieškovas dirbo biudžetinės švietimo įstaigos Tauragės rajono Gaurės pagrindinės mokyklos direktoriumi. Juridinis asmuo Tauragės rajono Gaurės pagrindinė mokykla buvo reorganizuota prijungimo būdu, t. y. buvo prijungta prie Tauragės Jovarų pagrindinės mokyklos ir šiai po reorganizacijos perėjo visos reorganizuojamo asmens – Tauragės rajono Gaurės pagrindinės mokyklos – teisės ir pareigos. Ieškovo darbovietės struktūriniai pertvarkymai atlikti kompetentingo organo – steigėjos Tauragės rajono savivaldybės tarybos sprendimu. Reorganizuota Tauragės Jovarų pagrindinė mokykla perėmė visas Tauragės rajono Gaurės pagrindinės mokyklos teises ir pareigas ir tęsia veiklą, o Tauragės rajono Gaurės pagrindinė mokykla po reorganizacijos baigė veiklą ir yra išregistruota iš Juridinių asmenų registro. Teismas padarė išvadą, kad įvykdyti struktūriniai pertvarkymai nelaikyti fiktyviais, o reorganizavimas buvo realus.
6. Nustatęs, kad ieškovo atleidimo iš darbo dieną po reorganizacijos veiklą tęsiančios biudžetinės įstaigos Tauragės Jovarų pagrindinės mokyklos vadovo vieta nebuvo laisva, teismas nurodė nesant galimybės padaryti išvadą, jog ieškovas turėjo ir galėjo būti perkeltas į šios mokyklos vadovo (direktoriaus) pareigas. Teismas konstatavo, kad, nesant galimybių perkelti reorganizuojamos biudžetinės įstaigos Tauragės rajono Gaurės pagrindinės mokyklos direktorių (ieškova) į naujojo juridinio asmens – Tauragės Jovarų pagrindinės mokyklos – direktoriaus pareigas, nes jos buvo užimtos, ieškovas galėjo būti atleistas pagal [DK 57 straipsnio](#) 1 dalies 1 punktą.

7. Teismas konstatavo, kad ieškovas apie darbo sutarties nutraukimą įspėtas tinkamai ir nepraleidus nustatytų terminų. Atsižvelgdamas į tai, kad ieškovui įspėjimo įteikimo metu buvo pateikta informacija apie laisvą darbo vietą – Tauragės sporto centro direktoriaus pareigybę, į kurią ieškovas galėjo pretenduoti konkurso būdu, ir į tai, kad atsakovas Tauragės rajono savivaldybės meras 2020 m. rugpjūčio 11 d. informavo ieškovą apie turimas keturias laisvas darbo vietas, teismas nusprendė, kad ieškovas buvo tinkamai informuotas apie tuo metu esančias laisvas darbo vietas ir galėjo būti perkeltas į kurią nors vieną iš jų, tačiau tokio noro nepareikšė.
8. Vertindamas ieškovo teiginį, kad jam nebuvo siūlomos jo kvalifikaciją atitinkančios laisvos darbo vietos, teismas nustatė, jog ieškovas 1982 metais baigė Šiaulių K. Preikšo pedagoginio instituto matematikos ir fizikos specialybės kursą jam pripažinta matematikos ir fizikos mokytojo kvalifikacija, taip pat nustatė, kad 2020 m. sausio 6 d. – rugpjūčio 31 d. laikotarpiu Tauragės Jovarų pagrindinėje mokykloje laisvų direktoriaus pavaduotojo ugdymui, matematikos mokytojo, fizikos mokytojo pareigybų ir kitokių laisvų darbo vietų nebuvo. Teismas pažymėjo, kad [DK 57 straipsnio 2](#) dalyje nenustatyta, jog laisva darbo vieta, į kurią darbuotojas jo sutikimu gali būti perkeltas, turi atitikti darbuotojo kvalifikaciją. Teismas taip pat nustatė, kad: laisvos matematikos mokytojo pamokos Tauragės Jovarų pagrindinėje mokykloje atsirado tik nuo 2020 m. rugsėjo 1 d., direktoriaus pavaduotojai ugdymui ir matematikos mokytojai A. P. 2020 m. rugpjūčio 31 d. žodžiu informavus mokyklos direktorių, jog ji nuo 2020 m. rugsėjo 1 d. nemokys matematikos 9 klasės mokinių; mokyklos direktorius, siekdamas užtikrinti ugdymo procesą 9 klasėje, 2020 m. rugpjūčio 31 d. sudarė terminuotą darbo sutartį su matematikos mokytoja J. P. (0,38 etato). Atsižvelgdamas į [DK 57 straipsnio 2](#) dalyje įtvirtintą teisinį reglamentavimą ir į tai, kad ieškovas apie darbo sutarties nutraukimą buvo įspėtas 2020 m. gegužės 29 d., teismas nurodė, kad laisvos darbo vietos ieškovui privalejo būti siūlomos iki 2020 m. rugpjūčio 25 d., tuo tarpu laisva matematikos mokytojo pareigybė (0,38 etato) Tauragės Jovarų pagrindinėje mokykloje atsirado 2020 m. rugpjūčio 31 d., t. y. paskutinę ieškovo darbo dieną, todėl atsakovai neturėjo pareigos siūlyti ieškovui šių pareigų.
9. Teismas konstatavo, kad dėl to, jog ieškovo funkcija tapo perteklinė, ieškovas buvo atleistas iš darbo teisėtai, nepažeidus įstatymų reikalavimų, nesant galimybių perkelti ieškovą jo sutikimu į kitą laisvą darbo vietą. Teismas nurodė, kad ieškovas galėjo būti atleistas iš darbo jo nedarbingumo laikotarpiu, kadangi [DK 65 straipsnio 6](#) dalyje nustatyta išimtis iš taisyklės dėl darbo santykių pabaigos dienos perkėlimo laikinojo nedarbingumo atveju, kai darbo sutartis nutraukiama pasibaigus darbdaviui.
10. Teismas pažymėjo, kad ieškovo pozicija byloje yra nenuosekli, kadangi ieškiniu ieškovas ginčija savo atleidimą iš darbo teigdamas, jog iš darbo buvo atleistas neteisėtai, ir prašo negrąžinti jo į darbą bei priteisti [DK](#) nustatytas išmokas, tačiau kartu pasinaudojo valstybės teikiama garantija – ilgalaikio darbo išmoka, kuri mokama darbuotojams, atleistiems iš darbo teisėtai, ir kuri, pripažinus ieškovo atleidimą iš darbo neteisėtu, jam nepriklausytų. Teismas tokį ieškovo elgesį vertino kaip jo atleidimo iš darbo teisėtumo pripažinimą.
11. Teismas nusprendė, kad atsakovas Tauragės rajono savivaldybės meras ieškovą iš darbo atleido teisėtai, todėl ieškovo ieškinys atmestinas, o pripažinus ieškovo atleidimą iš darbo teisėtu, nėra pagrindo tenkinti kitų ieškovo ieškinio reikalavimų.
12. Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą pagal ieškovo apeliacinį skundą, 2021 m. gegužės 6 d. nutartimi panaikino Tauragės apylinkės teismo 2021 m. sausio 26 d. sprendimą ir perdavė bylą pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo.
13. Kolegija nustatė, kad: Tauragės rajono Gaurės pagrindinė mokykla – švietimo įstaiga, reorganizuota Tauragės rajono savivaldybės tarybos 2020 m. balandžio 22 d. sprendimo pagrindu; reorganizuoto juridinio savininkas – Tauragės rajono savivaldybė, kurios teises ir pareigas įgyvendina Tauragės rajono savivaldybės taryba; ieškovas Tauragės rajono Gaurės pagrindinės mokyklos direktoriumi buvo paskirtas dirbti 1988 m. birželio 27 d. Tauragės rajono liaudies deputatų tarybos Vykdomojo komiteto Liaudies švietimo skyriaus vedėjo įsakymu; 2000 m. gruodžio 6 d. Tauragės rajono savivaldybės administratorius su ieškovu sudarė neterminuotą darbo sutartį, kuria ieškovas buvo priimtas dirbti į Tauragės rajono Gaurės pagrindinę mokyklą direktoriumi; 2018 m. vasario 7 d. Tauragės rajono savivaldybės mero potvarkiu su ieškovu sudaryta darbo sutartis pakeista į terminuotą ir nustatyta darbo sutarties termino pabaiga – iki 2020 m. sausio 1 d.; įspėjimas apie ieškovo atleidimą iš direktoriaus pareigų, siūlymas užimti laisvas darbo vietas, 2020 m. rugpjūčio 25 d. potvarkis, kuriuo ieškovas atleistas iš darbo, yra pasirašyti Tauragės rajono savivaldybės mero.
14. Kolegija pažymėjo, kad, pagal Lietuvos Respublikos biudžetinių įstaigų įstatymo nuostatas (toliau – ir BĮ), iš savivaldybės biudžeto išlaikomos biudžetinės įstaigos savininko teises ir pareigas įgyvendina savivaldybės taryba (BĮ 4 straipsnio 2 dalis) savivaldybės taryba, kaip savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija, priima į pareigas ir iš jų atleidžia biudžetinės įstaigos vadovus (BĮ 4 straipsnio 3 dalies 2 punktas). Pagal Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 59 straipsnio 1 dalį valstybinės ar savivaldybės švietimo įstaigos (išskyrus aukštąsias mokyklas) vadovo pareigybės aprašymą tvirtina, švietimo įstaigos vadovą viešo konkurso būdu į pareigas penkeriems metams skiria ir iš jų atleidžia, viešą konkursą švietimo įstaigos vadovo pareigoms eiti organizuoja savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija (dalyvių susirinkimas) ar jos (jo) įgaliotas asmuo.
15. Kolegija, įvertinusi bylos aplinkybes, kasacinio teismo praktiką ir teisinį reglamentavimą, padarė išvadą, kad ieškovo darbdavė šiuo atveju yra Tauragės rajono savivaldybės taryba. Kolegija pažymėjo, kad ieškovas tiek priimtas, tiek atleistas iš Tauragės rajono Gaurės pagrindinės mokyklos direktoriaus pareigų buvo būtent atsakovės Tauragės rajono savivaldybės tarybos. Atsižvelgdama į tai kolegija konstatavo, kad pirmosios instancijos teismas netinkamai nustatė bylos faktines aplinkybes ir netinkamai identifیکavo ieškovo darbdavį.
16. Kolegija nustatė, kad ieškovas iš pareigų atleistas Tauragės rajono savivaldybės mero 2020 m. rugpjūčio 25 d. potvarkiu nuo 2020 m. rugpjūčio 31 d., o nuo 2020 m. rugpjūčio 24 d. iki 2020 m. rugsėjo 25 d. ieškovas turėjo laikinąjį nedarbingumą, kurio priežastis – liga. Kolegija nurodė, kad tiek Tauragės rajono savivaldybės mero 2020 m. rugpjūčio 24 d. potvarkis atleisti ieškovą buvo priimtas, tiek atleidimo iš pareigų momentas (2020 m. rugpjūčio 31 d.) buvo nustatytas ieškovui esant laikinai nedarbingam. Kolegijos vertinimu, šiuo atveju pirmosios instancijos teismo netinkamas faktinių aplinkybių nustatymas identifیکuojant ieškovo darbdavį lėmė ir netinkamą [DK 65 straipsnio](#) nuostatų taikymą, kadangi reorganizavus Tauragės rajono Gaurės pagrindinę mokyklą ieškovo darbdavys, priešingai nei nustatė pirmosios instancijos teismas, nesibaigė, todėl [DK 65 straipsnio 5](#) dalyje nustatytos išimties byloje netaikytinos. Kolegija konstatavo, kad pirmosios instancijos teismas netinkamai taikė DK nuostatas dėl darbuotojo atleidimo laikinojo nedarbingumo metu ir padarė nepagrįstą išvadą, jog darbo sutartis nutraukta pagrįstai [DK 65 straipsnio 5](#) dalies pagrindu.
17. Kolegija nurodė, kad ieškovui apie laisvą darbo vietą – Tauragės sporto centro direktoriaus pareigas, kurias galima užimti tik konkurso būdu, pateikta informacija yra nesuderinama su [DK 57 straipsnio 2](#) dalyje įtvirtinta teisės norma, nes šioje teisės normoje įtvirtinta darbuotojo garantija užimti laisvą darbo vietą, kai darbdavys įvykdo struktūrinius pokyčius ir jis sutinka su siūlomomis pareigomis. Kolegijos vertinimu, nustatčius aplinkybę, kad atsakovai pasiūlė ieškovui dalyvauti konkurse laisvai darbo vietai užimti, bet ne užimti laisvą darbo vietą taip, kaip nustatyta [DK 57 straipsnio 2](#) dalyje, nėra pagrindo spręsti, jog ieškovo atsisakymas dalyvauti konkurse Tauragės sporto centro direktoriaus pareigoms užimti gali būti vertinamas kaip sudarantis pagrindą padaryti išvadą, kad ieškovas vengė pasinaudoti galimybe ar atsisakė būti perkeltas į kitas pareigas.
18. Kolegija sutiko su ieškovo argumentais, kad byloje nėra įrodymų, jog darbdavys siekė ieškovui pasiūlyti darbą, labiausiai atitinkantį jo profesiją ir specialybę. Kolegija atkreipė dėmesį, kad nors ieškovo profesija yra matematikos ir fizikos mokytojas, ieškovui buvo siūloma užimti istorijos mokytojo, auklėtojo ir auklėtojo padėjėjo darbo vietas. Kolegija pažymėjo, kad šiuo aspektu byloje nėra jokių įrodymų, kurių pagrindu būtų galima spręsti, kad minėtos darbo vietos atitinka ieškovo turimą kvalifikaciją, nes tokios aplinkybės iš esmės nenustatytos ir nevertintos, todėl lieka neaišku, ar ieškovas, turintis matematikos ir fizikos mokytojo specialybę, gali dirbti nurodytose pozicijose, ar gali užimti istorijos mokytojo pareigybę. Kolegijos vertinimu, šių aplinkybių nustatymas byloje yra reikšmingas, kadangi darbdavio formalus siūlymas užimti minėtas darbo vietas, kurios galimai neatitinka darbuotojo kvalifikacijos, negalėtų būti laikomas sąžiningu, neatitiktų teisėtų lūkesčių principo, ypač atsižvelgiant į faktinę aplinkybę apie atsiradusią matematikos mokytojo darbo vietą Tauragės Jovarų pagrindinėje mokykloje

ieškovo nedarbingumo metu.

19. Kolegija taip pat konstatavo, kad pirmosios instancijos teismas pažeidė Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir [CPK](#)) 256 straipsnio nuostatas, reglamentuojančias, jog teismas, baigiamųjų kalbų metu arba po jų iki sprendimo priėmimo pripažinęs, kad reikia nustatyti naujas aplinkybes, turinčias reikšmės bylai, arba ištirti naujus įrodymus, priima nutartį atnaujinti bylos nagrinėjimą iš esmės. Nustačius, kad kitą dieną po bylos nagrinėjimo iš esmės pabaigos pirmosios instancijos teismas savo iniciatyva patikrino duomenis apie ieškovo įdarbinimą, gaunamas pajamas ir šiais duomenimis rėmėsi priimdamas teismo sprendimą, kolegija konstatavo, jog šiuo atveju nebuvo užtikrintas nagrinėjimo teisme betarpiškumas, žodiškumas ir nepertraukiamumas.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

20. Atsakovai Tauragės rajono savivaldybė, Tauragės rajono savivaldybės taryba ir Tauragės rajono savivaldybės meras kasaciniu skundu prašo panaikinti Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. gegužės 6 d. nutartį ir palikti galioti Klaipėdos apylinkės teismo 2021 m. sausio 26 d. sprendimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:

- 20.1. Apeliacinės instancijos teismas, remdamasis Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. kovo 17 d. nutartimi civilinėje byloje [Nr. 3K-3-131-686/2017](#), netinkamai interpretavo šios nutarties turinį ir nepagrįstai nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikos bylose, kuriose yra sprendžiamas biudžetinių įstaigų vadovų darbdavio identifikavimo klausimas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. gegužės 5 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-7-161/2009](#); 2011 m. birželio 27 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-299/2011](#); 2017 m. kovo 17 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-131-686/2017](#)). Kaip matyti iš nuoseklios Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikos, darbdavio (bet kokios teisinės formos įmonės, įstaigos, organizacijos, organizacinės struktūros) organai nėra ir negali būti laikomi tiesioginiais bet kokios formos juridinio asmens vadovo darbdaviais, tačiau apeliacinės instancijos teismas iš esmės nukrypo nuo šios praktikos ir padarė priešingą išvadą – ieškovo darbdave pripažino ne Gaurės mokyklą, o Tauragės rajono savivaldybės tarybą. Nors apeliacinės instancijos teismas ir citavo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. kovo 17 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-131-686/2017](#), tačiau ją pritaikė netinkamai.
- 20.2. Apeliacinės instancijos teismas, remdamasis Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. gruodžio 20 d. nutartimi civilinėje byloje [Nr. e3K-3-522-313/2018](#) ir darydamas išvadą, jog kvalifikuojant biudžetinės įstaigos vadovo darbdavį esminę reikšmę turi biudžetinės įstaigos statusas – švietimo įstaiga, netinkamai ir atsietai nuo Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – ir [CK](#)) 2.81 straipsnio 1 dalies, [DK 21 straipsnio](#) 3 dalies aiškino Švietimo įstatymo 59 straipsnio 1 dalies, BĮ 4 straipsnio 2 dalies nuostatas. Apeliacinės instancijos teismas pripažino Tauragės rajono savivaldybės tarybą pasibaigusios Gaurės mokyklos vadovo darbdave dėl šios mokyklos, kaip biudžetinės įstaigos (švietimo įstaigos), statuso. Apeliacinės instancijos teismo nuomone, tai yra ypatingas statusas, keičiantis bendrą principą, kas yra laikoma juridinio asmens vadovo darbdaviu. Tačiau teismas nenurodė, kokią konkrečiai reikšmę švietimo įstaigos statusas turi identifikuojant tiesioginį darbdavį. Apeliacinės instancijos teismas apsirbojo vien formaliai pacituodamas Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. gruodžio 20 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. e3K-3-522-313/2018](#). Tačiau šia Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartimi negalėjo būti remiamasi, kadangi skiriasi šios bei minėtos Lietuvos Aukščiausiojo Teismo bylų *ratio decidendi* (sprendimo pagrindas, motyvacija). Minėtoje Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartyje buvo sprendžiamas klausimas dėl tinkamo darbdavio organų kompetencijų atribojimo, o ne dėl to, kas yra laikomas darbdaviu. Darbdavio sąvokos klausimas byloje iš viso nebuvo nagrinėjamas ir darbdaviu buvo laikomas pats juridinis asmuo. Minėtoje kasacinio teismo byloje buvo sprendžiamas klausimas dėl tinkamo darbdavio atstovo (o ne paties darbdavio) ir būtent tame kontekste švietimo įstaigos statusas turėjo esminę reikšmę.
- 20.3. Švietimo įstaigos statusas negali turėti reikšmės nustatant ieškovo darbdavį, kadangi turi būti taikomos [DK 21 straipsnio](#) 3 dalies nuostatos, įtvirtinančios, kad darbdavys yra juridinis asmuo, [CK 2.33 straipsnio](#) nuostatos, kurios įtvirtina juridinio asmens apibrėžimą bei esminius požymius, ir [CK 2.81 straipsnio](#) nuostatos, kurios apibrėžia juridinio asmens valdymo organų sąvoką ir kompetenciją.
- 20.4. Švietimo įstatymo 59 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad valstybinės ar savivaldybės švietimo įstaigos (išskyrus aukštąsias mokyklas) vadovo pareigybės aprašymą? tvirtina, švietimo įstaigos vadovą? viešo konkurso būdu? pareigas penkeriems metams skiria ir iš jų atleidžia, viešą konkursą švietimo įstaigos vadovo pareigoms eiti organizuoja valstybiniu? švietimo įstaigų atveju – savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija (dalyviu? susirinkimas) ar jos įgaliotas asmuo, savivaldybių? švietimo įstaigų atveju – savivaldybės meras. Pagal Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo (toliau – ir [VSI](#)) 20 straipsnio 2 dalies 16 punktą savivaldybės meras priima į? pareigas ir atleidžia iš jų biudžetinių? įstaigų, išskyrus seniūnijas – biudžetines įstaigas, vadovus; įgyvendina kitas funkcijas, susijusias su visu? biudžetinių įstaigų vadovu? darbo santykiais, [DK](#) ir kitu? teisės aktu? nustatyta tvarka. Tai reiškia, kad savivaldybės yra laikomos savivaldybės išlaikomų biudžetinių įstaigų, įskaitant ir švietimo įstaigas, savininkėmis, o jų, kaip savininkų, teises įgyvendina savivaldybių tarybos arba merai. Atitinkamai savivaldybės švietimo įstaigos vadovo darbdavė yra pati švietimo įstaiga, o jos santykiuose su įstaigos vadovu švietimo įstaigai (darbdavei) atstovauja savininko įgaliotas asmuo – savivaldybės taryba ar meras (priklausomai nuo įstatymo redakcijos, kadangi iki 2020 m. liepos 1 d. švietimo įstaigų vadovų skyrimas į pareigas bei atleidimas iš jų priklausė šimtinėi savivaldybės tarybos kompetencijai, kaip tai nustatė tuometinis [VSI](#) 16 straipsnio 2 dalies 21 punktą).
21. Ieškovas atsiliepime į kasacinį skundą prašo kasacinį skundą atmesti. Atsiliepinas grindžiamas šiais argumentais:
- 21.1. Apeliacinės instancijos teismas teisingai nusprendė, kad ieškovo darbdavė yra Tauragės rajono savivaldybės taryba. Ieškovas buvo priimtas į darbą Tauragės rajono Liaudies deputatų tarybos vykdomojo komiteto Liaudies švietimo skyriaus 1988 m. birželio 27 d. įsakymu Nr. 123-K, o 2000 m. gruodžio 6 d. darbo sutartyje Nr. 271 nurodyta, kad darbdavė yra Tauragės rajono savivaldybė, atstovaujama administratoriaus.
- 21.2. Atsakovų nurodoma kasacinio teismo nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-299/2011](#) nesusijusi su nagrinėjama byla, kadangi minėtoje byloje atleidžiamas darbuotojas darbo sutartį buvo sudaręs būtent su likviduojama bendrove.
- 21.3. [DK 21 straipsnio](#) 3 dalyje nustatyta, kad darbdavys – asmuo, kurio naudai ir kuriam būdamas pavaldus darbo sutartimi darbo funkciją atlygintinai įsipareigojo atlikti fizinis asmuo. Šiuo atveju ieškovo priimami sprendimai ir mokyklos vykdoma veikla išimtinai priklausė tik nuo atsakovės Tauragės rajono savivaldybės tarybos. Ji vertino ieškovo vykdomas pareigas, jų kokybę. Ieškovo darbo užmokeskis priklausydavo tik nuo atsakovės – Tauragės rajono savivaldybės tarybos. Atitinkamai tik taryba galėjo inicijuoti drausmės bylos ieškovui iškėlimą, jeigu būtų buvę nustatyti kokie nors pažeidimai. Pati Gaurės pagrindinė mokykla neturėjo jokios reikšmės ieškovo vykdomai veiklai, darbo užmokesčio dydžiui, švietimo programai. Ši mokykla taip pat nepriėmė jokių sprendimų dėl ieškovo įdarbinimo ar atleidimo. Ieškovas ir Gaurės pagrindinė mokykla nebuvo saistomi pavaldumo teisių santykių, tai leido ieškovui pagrįstai manyti, kad jo darbdavė – atsakovė Tauragės rajono savivaldybės taryba.
- 21.4. Kadangi Tauragės rajono Gaurės pagrindinė mokykla laikytina biudžetine švietimo įstaiga, būtina vadovautis Biudžetinių įstaigų įstatymu ir Vietos savivaldos įstatymu. BĮ 4 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad iš savivaldybės biudžeto išlaikomos biudžetinės įstaigos savininko teises ir pareigas įgyvendina savivaldybės taryba. Savininko teises ir pareigas įgyvendinančios institucijos priima į pareigas ir iš jų atleidžia biudžetinės įstaigos vadovą (to paties įstatymo 4 straipsnio 3 dalies 2 punktą), priima sprendimą dėl biudžetinės įstaigos pertvarkymo, reorganizavimo ar likvidavimo (to paties įstatymo 4 straipsnio 3 dalies 4 punktą). Tuo tarpu [VSI](#) 3 straipsnio 9 dalyje

nustatyta, kad išimtinė savivaldybės tarybos kompetencija – Lietuvos Respublikos Konstitucijos ir įstatymų nustatyta kompetencija, kurios negali perimti, kištis į ją, įgyvendinti jokia kita savivaldybės institucija. Pagal VSI 16 straipsnio 2 dalies 21 punktą savivaldybės tarybos išimtinė kompetencijai priskiriamas savivaldybės mokymo ir auklėjimo įstaigų vadovų skyrimas į pareigas ir atleidimas iš jų teisės aktų nustatyta tvarka. Todėl atsižvelgiant į tai, kad ieškovas į pareigas buvo paskirtas Liaudies švietimo skyriaus 1988 m. liepos 5 d. įsakymu, o neterminuotą darbo sutartį 2000 m. gruodžio 6 d. sudarė Tauragės rajono savivaldybės administracijos atstovas, taip pat sprendimą dėl Tauragės rajono Gaurės pagrindinės mokyklos reorganizavimo ir atitinkamai dėl ieškovo atleidimo priėmė Tauragės rajono savivaldybės taryba, o potvarkį, kuriuo ieškovas atleistas iš pareigų, pasirašė Tauragės rajono meras, ieškovo darbdave negali būti pripažinta mokykla.

- 21.5. Kasaciniame skunde nėra nurodyta nė viena aktuali kasacinio teismo praktika, kurioje būtų aiškiai apibrėžta, koks subjektas turėtų būti laikomas švietimo įstaigos vadovo darbdaviu. Todėl atsakovės visiškai nepagrįstai teigia, kad apeliacinės instancijos teismo išvados, kurių pagrindu byla grąžinta nagrinėti iš naujo, prieštarauja kasacinio teismo praktikai.
- 21.6. Atsakovų nurodomas Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. gegužės 5 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. 3K-7-161/2009 išaiškinimas pateiktas tik nedidele apimtimi. Minėtoje byloje ginčytas atleidimo iš darbo viešojoje įstaigoje teisėtumas ir prašyta taikyti DK 297 straipsnio 3 dalyje nustatytą pažeistų teisių gynimo būdą. Ginčas buvo kilęs iš materialinių darbo santykių, o visi ieškovo reikalavimai skirti atsakovei viešajai įstaigai, kadangi darbo sutartis buvo sudaryta su viešąja įstaiga ir būtent ji buvo įvardyta kaip darbdavė. Tuo tarpu šioje byloje nė viename su ieškovo darbo santykiais susijusiame dokumente nenurodyta, kad ieškovo darbdavė yra Tauragės rajono Gaurės pagrindinė mokykla. Priešingai – tiek įsakyme, tiek darbo sutartyje darbdave nurodyta Tauragės rajono savivaldybė, o Tauragės rajono Gaurės pagrindinė mokykla yra tik darbo vieta, bet ne darbdavė. Manytina, kad šiuo atveju aktuali yra Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2004 m. lapkričio 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-640/2004. Kasacinio teismo 2008 m. rugsėjo 29 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. 3K-3-424/2008 palikta nepakeista apeliacinės instancijos teismo nutartis, kurioje teismas nurodė, jog tarp ieškovo ir savivaldybės tarybos buvo susiklostę darbo teisiniai santykiai.
- 21.7. Šiuo atveju Tauragės rajono Gaurės pagrindinės mokyklos savininkė yra atsakovė Tauragės rajono savivaldybė, teisės ir pareigas įgyvendinanti per atsakovę Tauragės rajono savivaldybės tarybą. Nors pati Tauragės rajono Gaurės pagrindinė mokykla turėjo suteiktą juridinio asmens kodą ir buvo juridinis asmuo, tačiau ji nepriėmė visiškai jokių savarankiškų sprendimų, susijusių su mokyklos veikla, kadangi visi sprendimai buvo priimami, turėjo būti ir buvo derinami su ieškovo darbdave – atsakove Tauragės rajono savivaldybės taryba. Todėl apeliacinės instancijos teismas, konstatavęs, kad ieškovo darbdavė yra ne pati mokykla, o atsakovė Tauragės rajono savivaldybės taryba, priėmė teisingą ir pagrįstą sprendimą.
- 21.8. Atsakovai nepagrįstai teigia, kad, nepaisant juridinio asmens veiklos formos, atleidimo procedūra turėtų būti identiška kiekvieno juridinio asmens atžvilgiu. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2008 m. rugsėjo 29 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. 3K-7-308/2008 nurodė, kad, aiškinant įmonės ar įstaigos vadovo atleidimo iš darbo teisinį reglamentavimą, turi būti atsižvelgiama ne tik į įstaigos teisinę formą, bet ir į įstaigos teisinį statusą sudarančių ypatumų visumą. Aplinkybės, susijusios su įstaigos teisinės formos svarba ir jos veiklos specifiškumu, nurodytos ir atsakovų minimoje kasacinio teismo 2018 m. gruodžio 20 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. e3K-3-522-313/2018.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl savivaldybės biudžetinės švietimo įstaigos vadovo darbdavio nagrinėjamoje byloje

19. Nagrinėjamoje byloje ieškovui, dirbusiam juridinio asmens – biudžetinės švietimo įstaigos Tauragės rajono Gaurės pagrindinės mokyklos – direktoriumi, ginčijant atleidimo iš darbo teisėtumą, be kita ko, kilo ginčas dėl ieškovo darbdavio identifikavimo, t. y. kas buvo ieškovo darbdaviu.
22. Teismų nustatyta, kad: Tauragės rajono Gaurės pagrindinė mokykla iki jos reorganizavimo prijungimo būdu buvo biudžetinė švietimo įstaiga, juridinis asmuo, jos savininke buvo Tauragės rajono savivaldybė, kurios (savininkės) teisės ir pareigos įgyvendino Tauragės rajono savivaldybės taryba; ieškovas Tauragės rajono Gaurės pagrindinės mokyklos direktoriumi buvo paskirtas dirbti 1988 m. birželio 27 d. Tauragės rajono liaudies deputatų tarybos Vykdomojo komiteto Liaudies švietimo skyriaus vedėjo įsakymu; 2000 m. gruodžio 6 d. Tauragės rajono savivaldybės administratorius su ieškovu sudarė neterminuotą darbo sutartį, kuria ieškovas buvo priimtas dirbti į Tauragės rajono Gaurės pagrindinę mokyklą direktoriumi; 2018 m. vasario 7 d. Tauragės rajono savivaldybės mero potvarkiu su ieškovu sudaryta darbo sutartis pakeista į terminuotą ir nustatyta jos termino pabaiga; 2019 m. gruodžio 2 d. Tauragės rajono savivaldybės mero potvarkiu terminuotos darbo sutarties su ieškovu termino pabaiga pakeista.
23. Pirmosios instancijos teismas ieškinį atmetė, be kita ko, padaręs išvadą, kad ieškovo darbdave buvo Tauragės rajono Gaurės pagrindinė mokykla, kuri dėl reorganizacijos pasibaigė 2020 m. rugpjūčio 31 d.
24. Apeliacinės instancijos teismas panaikino pirmosios instancijos teismo sprendimą ir perdavė bylą pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo, konstatavęs, kad ieškovo darbdave buvo Tauragės rajono savivaldybės taryba, pirmosios instancijos teismas netinkamai identifikavo ieškovo darbdavį ir tai lėmė netinkamą DK 65 straipsnio nuostatų taikymą bei netinkamą ieškovo atleidimo iš darbo momento nustatymą, tinkamas ieškovo atleidimo iš darbo momento nustatymas reikšmingas sprendžiant klausimą dėl atleidimo procedūros (ne)tinkamo įvykdymo.
25. Apeliacinės instancijos teismas savo išvadas dėl to, kas buvo ieškovo darbdaviu, grindė aplinkybėmis, kad: ieškovas Tauragės rajono Gaurės pagrindinės mokyklos direktoriumi buvo paskirtas dirbti 1988 m. birželio 27 d. Tauragės rajono liaudies deputatų tarybos Vykdomojo komiteto Liaudies švietimo skyriaus vedėjo įsakymu; 2000 m. gruodžio 6 d. Tauragės rajono savivaldybės administratorius su ieškovu sudarė neterminuotą darbo sutartį, kuria ieškovas buvo priimtas dirbti į Tauragės rajono Gaurės pagrindinę mokyklą direktoriumi; 2018 m. vasario 7 d. Tauragės rajono savivaldybės mero potvarkiu su ieškovu sudaryta darbo sutartis pakeista į terminuotą ir nustatyta jos termino pabaiga; įspėjimas apie ieškovo atleidimą iš direktoriaus pareigų, siūlymas užimti laisvas darbo vietas, 2020 m. rugpjūčio 25 d. potvarkis, kuriuo ieškovas atleistas iš darbo, yra pasirašyti Tauragės rajono savivaldybės mero; Tauragės rajono Gaurės pagrindinės mokyklos savininke buvo Tauragės rajono savivaldybė, kurios teisės ir pareigos įgyvendino Tauragės rajono savivaldybės taryba.

Apeliacinės instancijos teismas taip pat atsižvelgė į Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. kovo 17 d. nutartįje civilinėje byloje Nr. 3K-3-131-686/2017, 2018 m. gruodžio 20 d. nutartįje civilinėje byloje [Nr. e3K-3-522-313/2018](#) pateiktus išaiškinimus, BĮ 4 straipsnio 2 dalyje ir 3 dalies 2 punkte, Švietimo įstatymo 59 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą teisinį reglamentavimą.

26. Atsakovai kasaciniame skunde nurodo, kad apeliacinės instancijos teismas, remdamasis Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. kovo 17 d. nutartimi civilinėje byloje [Nr. 3K-3-131-686/2017](#), netinkamai interpretavo šios nutarties turinį ir nepagrįstai nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikos bylose, kuriose yra sprendžiamas biudžetinių įstaigų vadovų darbdavio identifikavimo klausimas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. gegužės 5 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-7-161/2009](#); 2011 m. birželio 27 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-299/2011](#); 2017 m. kovo 17 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-131-686/2017](#)). Kasaciniame skunde teigiama, kad apeliacinės instancijos teismas, remdamasis Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. gruodžio 20 d. nutartimi civilinėje byloje [Nr. e3K-3-522-313/2018](#) ir darydamas išvadą, jog kvalifikuojant biudžetinės įstaigos vadovo darbdavį esminę reikšmę turi biudžetinės įstaigos statusas – švietimo įstaiga, netinkamai ir atsietai nuo [CK 2.81 straipsnio](#) 1 dalies, [DK 21 straipsnio](#) 3 dalies aiškino Švietimo įstatymo 59 straipsnio 1 dalies, BĮ 4 straipsnio 2 dalies nuostatas.
27. Teisėjų kolegija šiuos kasacinio skundo argumentus iš esmės vertina kaip pagrįstus ir konstatuoja, kad apeliacinės instancijos teismo nutarties motyvai, kuriais šis teismas grindė savo išvadą dėl ieškovo darbdavio, nėra tinkami ir pakankami tokiai išvadai padaryti.
28. Darbo sutarties su ieškovu sudarymo 2000 m. gruodžio 6 d. metu galiojusio Lietuvos Respublikos darbo sutarties įstatymo (toliau – DSI) 3 straipsnio 1 dalyje buvo nustatyta, kad darbo sutartis yra darbuotojo ir darbdavio susitarimas, kuriuo darbuotojas įsipareigoja dirbti tam tikros profesijos, specialybės, kvalifikacijos darbą arba eiti tam tikras pareigas, paklusdamas nustatytai vidaus darbo tvarkai, o darbdavys įsipareigoja mokėti darbuotojui darbo užmokestį ir užtikrinti darbo sąlygas, nustatytas darbo įstatymuose, kolektyvinėje sutartyje, kituose norminiuose aktuose ir šalių susitarimu. DSI 5 straipsnyje buvo įtvirtinta, kad darbdaviai pagal šį įstatymą yra visų rūšių įmonių, įstaigų, organizacijų (toliau – įmonės) savininkai, jų vadovai, paskirti, išrinkti ar kitokia tvarka įgiję įgalinimus pagal atitinkamų įmonių, tarp jų ūkinių bendrijų ir individualių (personalinių) įmonių, įstatymus (įstatus, nuostatus, steigimo dokumentus) įmonės vardu sudaryti, pakeisti ir nutraukti darbo sutartį, atlikti kitokius veiksmus vykdančios darbo įstatymų nuostatas, taip pat ūkininkai, sudarę darbo sutartį su bent vienu fiziniu asmeniu; kai darbo sutartis sudaroma tarp fizinių asmenų, darbdavys yra fizinis asmuo; darbdavio įgaliotas asmuo – asmuo, kuriam darbdavys perdavė dalį savo teisių ir pareigų darbo sutarties įstatymo klausimais. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, aiškindamas nurodytas DSI normas, yra konstatavęs, kad darbdaviui būdingas tiesioginis teisinis santykis su įmone, kurios vardu jis veikia. Darbo sutartį darbdavys sudaro įmonės vardu. Pareigos iš su įmone sudarytos darbo sutarties kyla įmonei, o ne asmeniškai asmeniui, įmonės vardu sudariusiam darbo sutartį su darbuotoju (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2000 m. spalio mėn. 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-1006/2000).
29. Lietuvos Respublikos darbo kodekso, patvirtinto 2002 m. birželio 4 d. įstatymu Nr. IX-926, (toliau – 2002 m. [DK](#)) 93 straipsnyje darbo sutartis buvo reglamentuojama tapačiai kaip ir DSI 3 straipsnio 1 dalyje. 2002 m. [DK](#) 16 straipsnyje buvo nustatyta, kad darbdavys gali būti įmonė, įstaiga, organizacija ar kita organizacinė struktūra, nepaisant nuosavybės formos, teisinės formos, rūšies bei veiklos pobūdžio, pagal šio kodekso 14 straipsnį turinčios darbinį teismumą ir veiksmumą; darbdavys taip pat gali būti kiekvienas fizinis asmuo; darbdavio (fizinio asmens) teismumą ir veiksmumą reglamentuoja Civilinis kodeksas. Šio kodekso 14 straipsnyje buvo reglamentuota, kad darbdavių darbinis teismumas ir veiksmumas atsiranda nuo jų įsteigimo momento; darbdaviai įgyja darbo teises ir prisiima darbo pareigas, taip pat jas įgyvendina per savo organus (administraciją); šie organai formuojami ir veikia pagal įstatymus ir darbdavių veiklos dokumentus; individualių (personalinių) įmonių savininkai, ūkininkai ir darbdaviai fiziniai asmenys darbo teises ir pareigas gali įgyvendinti patys.
30. Galiojančio [DK](#) 32 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad darbo sutartis – darbuotojo ir darbdavio susitarimas, pagal kurį darbuotojas įsipareigoja būdamas pavaldus darbdaviui ir jo naudai atlikti darbo funkciją, o darbdavys įsipareigoja už tai mokėti darbo užmokestį. Šio [DK 21 straipsnio](#) 3 dalyje įtvirtinta, kad darbdavys – asmuo, kurio naudai ir kuriam būdamas pavaldus darbuotojas pagal sutartimi darbo funkciją atlygintinai įsipareigojo atlikti fizinis asmuo; darbdaviu gali būti Lietuvos Respublikos jurisdikcijai priklausančis juridinis asmuo, turintis darbinį teismumą ir veiksmumą, taip pat Lietuvos Respublikos teritorijoje įregistruotas užsienio valstybės jurisdikcijai priklausančio juridinio asmens ar kitos organizacijos padalinys (filialas, atstovybė) ar užsienio valstybės jurisdikcijai priklausantis fizinis ar juridinis asmuo, kita organizacija, juridinio asmens ar kitos organizacijos padalinys (filialas, atstovybė) arba tokių asmenų grupė; darbdavio – juridinio asmens darbinis teismumas ir veiksmumas atsiranda nuo jo įsteigimo momento, nebent jo veiklą reglamentuojantys teisės aktai nustato vėlesnį įsteigimo momentą; darbdaviu taip pat gali būti fizinis asmuo; darbdavio – fizinio asmens teismumą ir veiksmumą reglamentuoja Civilinis kodeksas. Pagal [DK 21 straipsnio](#) 5 dalį darbdaviai savo teises ir pareigas darbuotojui gali įgyvendinti per savo teisėtus atstovus ar įgaliotus asmenis.
31. Taigi nurodytu teisiniu reglamentavimu buvo ir yra įtvirtintas sutartinis darbo teisių santykių pobūdis. Kasacinis teismas, aiškindamas 2002 m. [DK](#) normas, yra konstatavęs, kad darbo sutarties pagrindu materialinis teisinis darbo santykis susiklosto tarp darbuotojo ir darbdavio. Šio materialinio teisinio santykio šalys yra darbuotojas ir darbdavys. Darbdavio organai, nepaisant to, kad būtent per juos darbdavys įgyja darbo teises ir prisiima darbo pareigas, taip pat jas įgyvendina, nėra tiesioginiai tarp darbo sutarties šalių atsiradusio materialinio teisinio santykio subjektai, o yra susiję materialiniais teisiniais santykiais su viena iš šalių – darbdaviu. Byloje, kurioje darbuotojas (ieškovas) ginčija atleidimo iš darbo teisėtumą ir reiskia būtent su neteisėtu jo atleidimu iš darbo susijusius reikalavimus, tinkamas atsakovas yra darbo materialinių teisių santykių antroji šalis – darbdavys, o ne pastarojo organai, nepriklausomai nuo jų rūšies, teisinės formos ir pan. Ši taisyklė taikytina nepriklausomai nuo to, kokias pareigas pagal darbo sutartį ėjo darbuotojas (ieškovas), ginčijantis atleidimo iš darbo teisėtumą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. gegužės 5 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-7-161/2009](#)). Šiuo kasacinio teismo išaiškinimu, kaip teismų praktika, remtasi ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. kovo 17 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-3-131-686/2017](#) 65 punkte. Teisėjų kolegija pažymi, kad nurodyti išaiškinimai išlieka aktualūs ir 2017 m. liepos 1 d. įsigaliojus [DK](#).
32. Darbo sutarties pagrindiniais skiriamaisiais požymiais, reikšmingais atskiriant darbo santykius nuo kitomis sutartimis sukuriamų santykių, laikytina darbuotojo įsipareigojimas darbdaviui atlikti darbo funkciją, jos atlikimas už atlygį, darbuotojo pavaldumas darbdaviui atliekant darbo funkciją. Byloje, kurioje darbuotojas (ieškovas) ginčija atleidimo iš darbo teisėtumą ir reiskia būtent su neteisėtu jo atleidimu iš darbo susijusius reikalavimus, tinkamas atsakovas – darbdavys, esant ginčui, teismo nustatomas, be kita ko, analizuojant ir vertinant bylos aplinkybes, susijusias su nurodytais darbo sutarties skiriamaisiais požymiais.
33. [DK 32 straipsnio](#) 1 dalyje, reglamentuojant Lietuvos Respublikos jurisdikcijai priklausančius darbdavius, nurodyta, kad jais gali būti tik Lietuvos Respublikos jurisdikcijai priklausantis juridinis asmuo arba fizinis asmuo. Tai reiskia, kad netgi Lietuvos Respublikos jurisdikcijai priklausančio juridinio asmens padalinys pagal įstatymą negali būti darbdaviu, įgyti darbdavio teisių ir pareigų.
34. Juridinis asmuo yra savo pavadinimą turinti įmonė, įstaiga ar organizacija, kuri gali savo vardu įgyti ir turėti teises bei pareigas, būti ieškovu ar atsakovu teisme ([CK 2.33 straipsnio](#) 1 dalis). Juridinis asmuo atsako pagal savo prievolos jam nuosavybės ar patikėjimo teise priklausančių turtų ([CK 2.50 straipsnio](#) 1 dalis). Juridiniai asmenys įgyja civilines teises, prisiima civilines pareigas ir jas įgyvendina per savo organus, kurie sudaromi ir veikia pagal įstatymus ir juridinių asmenų steigimo dokumentus; įstatymų ar steigimo dokumentų nustatytais atvejais juridinis asmuo gali įgyti civilines teises ir pareigas per savo dalyvius ([CK 2.81 straipsnio](#) 1, 2 dalys).
35. Byloje nustatyta, kad Tauragės rajono Gaurės pagrindinė mokykla iki jos reorganizavimo prijungimo būdu buvo biudžetinė švietimo įstaiga, juridinis asmuo, jos savininkė buvo Tauragės rajono savivaldybė, kurios (savininkės) teises ir pareigas įgyvendino Tauragės rajono savivaldybės taryba. Atsižvelgiant į tokį šios mokyklos statusą, byloje taip pat aktualus Švietimo įstatyme, Biudžetinių įstaigų įstatyme, Vietos savivaldos įstatyme įtvirtintas teisinis reglamentavimas.
36. Švietimo įstatymo (redakcija, galiojusi nuo 2020 m. liepos 11 d. iki 2020 m. rugsėjo 1 d.) 41 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad formaliojo

švietimo mokyklos skirstomos į bendrojo ugdymo mokyklų, profesinio mokymo įstaigų ir aukštųjų mokyklų grupes. Remiantis to paties straipsnio 2 dalimi, bendrojo ugdymo mokyklų tipai yra: pradinė mokykla, progimnazija, pagrindinė mokykla, gimnazija. Mokyklas ir pagalbos įstaigas gali steigti savivaldybės taryba: neformaliojo švietimo mokyklas – savarankiškai, pagalbos įstaigas – vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatytais pagalbos įstaigų steigimo, reorganizavimo, likvidavimo ir pertvarkymo kriterijais, *bendrojo ugdymo mokyklas*, profesinio mokymo įstaigas – vadovaudamasi Vyriausybės patvirtintomis Mokyklų, vykdančių formaliojo švietimo programas, tinklo kūrimo taisyklėmis (Švietimo įstatymo 42 straipsnio 1 dalies 5 punktas). Pagal to paties įstatymo 43 straipsnio 1 dalį savivaldybės mokykla yra viešasis juridinis asmuo, veikiantis kaip biudžetinė arba viešoji įstaiga; ji savo veikloje vadovaujasi atitinkamai šiuo ir Biudžetinių įstaigų įstatymu arba Viešųjų įstaigų įstatymu. Švietimo įstatymo 59 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad valstybinės ar savivaldybės švietimo įstaigos (išskyrus aukštąsias mokyklas) vadovo pareigybės aprašymą tvirtina, švietimo įstaigos vadovą viešo konkurso būdu į pareigas penkeriems metams skiria ir iš jų atleidžia, viešą konkursą švietimo įstaigos vadovo pareigoms eiti organizuoja valstybinių švietimo įstaigų atveju – savininko teisės ir pareigas įgyvendinanti institucija (dalyvių susirinkimas) ar jos įgaliotas asmuo, savivaldybių švietimo įstaigų atveju – savivaldybės meras.

37. Biudžetinių įstaigų įstatymo (redakcija, galiojusi nuo 2019 m. liepos 2 d. iki 2021 m. spalio 15 d.) 4 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad iš savivaldybių biudžeto išlaikomos biudžetinės įstaigos savininkė yra savivaldybė. To paties straipsnio 2 dalyje reglamentuojama, kad iš savivaldybės biudžeto išlaikomos biudžetinės įstaigos savininko teisės ir pareigas įgyvendina savivaldybės taryba. Biudžetinės įstaigos savininko teisės ir pareigas įgyvendinančio subjekto kompetencija reglamentuojama BĮ 4 straipsnio 3 dalyje, kurioje, be kita ko, nustatyta, kad savininko teisės ir pareigas įgyvendinančios institucijos priima į pareigas ir iš jų atleidžia biudžetinės įstaigos vadovą. Biudžetinės įstaigos vadovo statusas reglamentuojamas BĮ 9 straipsnio 1 dalyje pagal kurią: biudžetinės įstaigos vadovas yra vienasmenis biudžetinės įstaigos valdymo organas; biudžetinės įstaigos vadovas pareigas pradeda eiti nuo jo priėmimo į pareigas dienos; apie biudžetinės įstaigos vadovo priėmimą į pareigas ar atleidimą iš pareigų savininko teisės ir pareigas įgyvendinančios institucijos įgaliotas asmuo ne vėliau kaip per 5 dienas privalo pranešti Juridinių asmenų registro tvarkytojui.
38. Pagal Vietos savivaldos įstatymo 3 straipsnio 1 dalį (2014 m. birželio 26 d. įstatymo Nr. XII-967 redakcija) savivaldybė – įstatymo nustatytas valstybės teritorijos administracinis vienetas, kurio bendruomenė turi Konstitucijos laiduotą savivaldos teisę, įgyvendinamą per to valstybės teritorijos administracinio vieneto nuolatinių gyventojų išrinktą savivaldybės tarybą, kuri sudaro jai atskaitingas vykdomąją ir kitas savivaldybės institucijas ir įstaigas įstatymams, Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir savivaldybės tarybos sprendimams tiesiogiai įgyvendinti; savivaldybė yra viešasis juridinis asmuo. Šio įstatymo 3 straipsnio 3 dalies 1 punkte (2014 m. birželio 26 d. įstatymo Nr. XII-967 redakcija) įtvirtinta, kad savivaldybės taryba – savivaldybės atstovaujamoji institucija, turinti vietos valdžios ir viešojo administravimo teises ir pareigas. Vietos savivaldos įstatymo (2020 m. birželio 30 d. įstatymo Nr. XIII-3267 redakcija) 20 straipsnio 2 dalies 16 punkte nustatyta, kad meras priima į pareigas ir atleidžia iš jų biudžetinių įstaigų, išskyrus seniūnijas – biudžetines įstaigas, vadovus; įgyvendina kitas funkcijas, susijusias su visų biudžetinių įstaigų vadovų darbo santykiais, [DK](#) ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka.
39. Teisėjų kolegija daro išvadą, kad nurodytų Švietimo, Biudžetinių įstaigų Vietos savivaldos įstatymų normos nustato mokyklos, kaip juridinio asmens, teisinę formą, savininką, šio teisės ir pareigas įgyvendinančius subjektus ir kita, tačiau pagal reguliavimo dalyką ir jose įtvirtintą teisinį reglamentavimą nedaro įtakos [DK](#) 21 straipsnio 3 dalyje apibrėžtai darbdavio sampratai, būtent pagal kurią teismo ginčo atveju nustatytinas konkretus darbdavys.
40. Teisėjų kolegija nurodo, kad nagrinėjamoje byloje nėra aktualus Tauragės rajono savivaldybės tarybos ir mero kompetencijos atribojimas, todėl skundžiamoje apeliacinės instancijos teismo nutartyje nurodyti bei savaip interpretuoti Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. gruodžio 20 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. e3K-3-522-313/2018](#) pateikti išaiškinimai dėl nurodytų dviejų subjektų kompetencijos atribojimo šioje byloje nėra aktualūs. Jau vien dėl to darytina išvada, kad apeliacinės instancijos teismas į juos atsisivėlgė nepagrįstai.
41. Kasacinio teismo praktikoje konstatuota, jog tam, kad būtų teisinis pagrindas atsisivėlgti į ankstesnėse bylose suformuluotas teisės aiškinimo ir taikymo taisykles, nebūtina, kad visiškai sutaptų gretinamų bylų faktinių aplinkybių visuma, o pakanka, kad būtų tapačios arba esminių panašumų turėtų būtent tos aplinkybės, kurios buvo suformuluotų teisės aiškinimo ir taikymo taisyklių *ratio decidendi*, t. y. kad būtų tapačios arba esminių panašumų turėtų (tik) tos teisiškai reikšmingos aplinkybės, kurių pagrindu ir buvo suformuluota atitinkama taisyklė. Tuo tarpu tapatumo arba esminio panašumo reikalavimai netaikytini toms teisiškai nereikšmingoms bylos aplinkybėms, kurios neturėjo teisinės reikšmės ir (arba) įtakos formuojant atitinkamą teisės aiškinimo ir taikymo taisyklę (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. gegužės 25 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-7-162/2009](#)).
42. Teisėjų kolegija vertina, kad Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. kovo 17 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-3-131-686/2017](#) 65 punkte nurodyti Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. gegužės 5 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. 3K-7-161/2009](#) pateikti išaiškinimai dėl darbo sutarties pagrindu susiklostančio materialiojo teisinio darbo santykio šalių, darbdavio organų, per kuriuos jis įgyja darbo teises ir prisiima darbo pareigas, taip pat jas įgyvendina, nebuvimo tiesioginiais tarp darbo sutarties šalių atsiradusio materialinio teisinio santykio subjektais yra aktualūs nagrinėjamoje byloje. Įvertinusi tai, kad nagrinėjamos bylos aplinkybės ir nurodytos bylos aplinkybės, kurių pagrindu ir buvo suformuluota atitinkama taisyklė, turi esminių panašumų, teisėjų kolegija nusprendžia, kad nagrinėjamoje byloje apeliacinės instancijos teismas turėjo teisinį pagrindą atsisivėlgti į Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. kovo 17 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-3-131-686/2017](#) 65 punkte pateiktus išaiškinimus. Kita vertus, teisėjų kolegija, įvertinusi skundžiamą apeliacinės instancijos teismo nutartį, pripažįsta pagrįstais kasacinio skundo argumentus, kuriais teigiama, kad apeliacinės instancijos teismas nukrypo nuo nurodytoje nutartyje pateiktų išaiškinimų, nes šis teismas ieškovo darbdave pripažino ne juridinį asmenį – Tauragės rajono Gaurės pagrindinė mokyklą, o jos savininko teises įgyvendinančią savivaldybės instituciją – savivaldybės tarybą.
43. Teisėjų kolegija nusprendžia, kad, byloje esant nustatytai aplinkybei, jog 2000 m. gruodžio 6 d. sudaryta darbo sutartimi ieškovas buvo priimtas dirbti į Tauragės rajono Gaurės pagrindinę mokyklą direktoriumi, darytina išvada, kad sudarytos darbo sutarties pagrindu materialinis teisinis darbo santykis susiklostė tarp ieškovo ir Tauragės rajono Gaurės pagrindinės mokyklos, taigi būtent pastaroji buvo ieškovo darbdave (2002 m. [DK](#) 16 straipsnio 1 dalis, 93 straipsnis, [DK](#) 21 straipsnio 3 dalis, 32 straipsnio 1 dalis). Dėl to teisėjų kolegija pripažįsta pagrįstais kasacinio skundo argumentus, kuriais teigiama, kad apeliacinės instancijos teismo išvada dėl Tauragės rajono savivaldybės tarybos buvimo ieškovo darbdave padaryta netinkamai pritaikius [DK](#) 21 straipsnio 3 dalį, BĮ 4 straipsnio 2 dalį ir 3 dalies 2 punktą, Švietimo įstatymo 59 straipsnio 1 dalį.
44. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad nustatytas netinkamas materialiosios teisės normų taikymas ir nukrypimas nuo kasacinio teismo praktikos yra pagrindas panaikinti skundžiamą apeliacinės instancijos teismo nutartį ([CPK 346 straipsnio](#) 2 dalies 1, 2 punktai, 359 straipsnio 3 dalis). Ją panaikinus, byla perduotina iš naujo nagrinėti apeliacinės instancijos teismui apeliacine tvarka, nes apeliacinės instancijos teismo netinkamas ieškovo darbdavio nustatymas nulėmė kitų apeliacinio skundo argumentų išnagrinėjimą.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

45. Kasaciniam teismui nutarus perduoti bylą nagrinėti iš naujo apeliacinės instancijos teismui, šalių turėtų bylinėjimosi išlaidų ir išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų kasaciniame teisme įteikimu, paskirstymo klausimas paliktinas spręsti apeliacinės instancijos teismui ([CPK](#) 93, 96, 98 straipsniai). Pažymėtina, kad kasacinis teismas patyrė 7,17 Eur išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu (Lietuvos Aukščiausiojo

Teismo 2022 m. vasario 1 d. pažyma apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 5 punktu, 362 straipsniu,

n u t a r i a :

Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. gegužės 6 d. nutartį panaikinti ir bylą perduoti iš naujo nagrinėti Klaipėdos apygardos teismui.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai   Danguolė Bublienė

Sigita Rudėnaitė

Antanas Simniškis